LUND UNIVERSITY

Organisationsgraden hos fack och arbetsgivare, kollektivavtalens täckningsgrad mm

Kjellberg, Anders

2017

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Kjellberg, A. (2017). *Organisationsgraden hos fack och arbetsgivare, kollektivavtalens täckningsgrad mm*. Seminarium Svenskt Näringsliv , Stockholm, Sverige.

Total number of authors:
1

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Download date: 12. Oct. 2024

Svenskt Näringsliv, Stockholm 16 november 2017

Organisationsgraden hos fack och arbetsgivare, kollektivavtalens täckningsgrad mm

Anders Kjellberg
Sociologiska institutionen, Lunds universitet

Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility
Seminar Presentations 2017:3

LUND UNIVERSITY
Faculty of Social Sciences

Den svenska arbetsmarknadsmodellen

- Bygger på kollektivavtal (partsreglering), inte statsreglering (lagstiftning). Både 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt och 1970-talets lagstiftningsvåg anvisade i första hand förhandlingar och avtal, inte substantiell lagstiftning.*

- Hög kollektivavtalstäckning trots frånvaron av allmängiltigförklaring av kollektivavtal.

- Välorganiserade parter. Både fack och arbetsgivare har hög organisationsgrad. Tjänstemännen har egna fackförbund och centralorganisationer (särorganisering), vilket främjat en hög organisationsgrad.

- Vidsträckt konflikträtt (sedan 1966 även i offentlig sektor). Till skillnad från i t.ex. Storbritannien är sympatikonflikter tillåtna. Ingen proportionalitetsregel. I flera länder är lockouter förbjudna.

* Anders Kjellberg " Self-regulation versus State Regulation in Swedish Industrial Relations" i Mia Rönnmar och Jenny Julén Votinius (red.) *Festskrift till Ann Numhauser-Henning*. Lund: Juristförlaget i Lund 2017, sid. 357-383.
http://portal.research.lu.se/portal/files/23904978/Kjellberg_FSNumhauserHenning_Self_Regulation_State_Regulation.pdf

Tabell 1. Facklig organisationsgrad för löntagare i olika länder 1980–2016

	1980	1990	1993	2000	2006	2007	2008	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Sverige	78	81	85	81	77	73	71	71	70	70	70	**69**	**69**
Finland	69 /	76	84	76	71	71	70	70	/ **69**	**69**			
Danmark (1)	75	76	77	75	69	70	68	69	69	/ 70	**69**	**67**	
Danmark (2)	75	74	75	72	65	65	63	62	60	/ 61	**60**	**58**	
Belgien	51	51	52	56	55	55	54	54	**55**	**55**			
Norge	57	57	57	53	/ 50	49	49	50	49	49	**49**	**49**	**49**
Storbritannien	52	40	38	30	28	28	27	27	26	26	25	**25**	**24**
Tyskland	35	31	32	25	21	20	19	19	**18**	**18**			
Japan	31	25	24	21	18	18	18	19	18	18	18	**17**	**17**
Polen	66*	35	30	17	16	16	16	**15**	**13**				
USA	23	16	16	13	12	12	12	12	11	11	11	**11**	**11**
Frankrike	18	10	9	8	8	8	8	8	**8**	**8**			

Danmark (2) exklusive s . k. alternativa eller ”gula” fackföreningar (tecknar i regel inte kollektivavtal). Polen 1980 avser 1981. Norge 2006-2016 reviderade tal.

Källa: Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden …*
http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Facklig organisationsgrad i olika länder och i Sverige

I Danmark har de så kallade alternativa eller ”gula” fackföreningar vuxit kraftigt efter millenieskiftet. Exempel på gula fackföreningar är Det Faglige Hus, Kristelig Fagforening (Krifa), De Frie Funktionærer og Jobtryghed – se http://faos.ku.dk/arbejdsmarkedets-begreber/de-gule/ . Idag är nio procent av löntagarna i Danmark medlemmar i en sådan fackförening.

Sverige har tillsammans med Finland och Danmark (och Island) världsrekord i facklig anslutning. Gemensamt för dessa länder är bland annat Gent-systemet, dvs statsunderstödda fackliga a-kassor. I Norge förstatligades arbetslöshetsförsäkringen 1938. Internationellt sett är den fackliga organisationsgraden hög i samtliga nordiska länder samt Belgien, som också har en sorts Gent-system.

I Sverige, Finland och Danmark har den fackliga organisationsgraden sjunkit ganska mycket sedan 1993. Delvis beror det på förändringar av a-kassesystemen: tillväxten av en fristående a-kassa i Finland, förändrad lagstiftning i Danmark som möjliggjort framväxten av alternativa, tvärgående a-kassor. I Sverige höjdes a-kasseavgifterna kraftigt 1 januari 2007 (återställdes 1 januari 2014 till ungefär samma nivå som före 2007). Höjningen och differentieringen av avgiften efter arbetslösheten inom varje kassa drabbade främst LO-kassorna och LO-facken, men även tjänstemannakassorna och tjänstemannafacken förlorade många medlemmar innan utvecklingen vände. Sammanlagt förlorade facken 245 000 medlemmar under åren 2007-2008 och a-kassorna ca 400 000. Enbart LO-förbunden tappade ca 180 000 medlemmar.

Idag har tjänstemännen en klart högre facklig organisationsgrad än arbetarna i Sverige – se tabell 2. År 2006 var 77 procent av såväl arbetarna som tjänstemännen med i facket. År 2016 var 62 procent av arbetarna medlem i en fackförening jämfört med 74 procent av tjänstemännen. I privat sektor var 74 procent av arbetarna med i facket 2006 mot 69 procent av tjänstemännen. Tio år senare var tjänstemännen mer välorganiserade än arbetarna i privat sektor: 69 respektive 59 procent.

Arbetsgivarna har i Sverige numera högre organisationsgrad än löntagarna : se tabell 10.

Tabell 2. Facklig organisationsgrad i Sverige för arbetare och tjänstemän per bransch

Sverige	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2006-2016
A. ARBETARE												
Industri mm	84	81	81	81	79	78	78	77	76	76	75	-9
Handel	64	61	57	56	57	56	56	56	53	52	54	-10
Övrig privat service	67	62	58	57	57	55	55	54	54	51	50	-17
Summa privat service	66	62	58	56	57	55	55	54	53	51	51	-15
Summa privat sektor	74	70	67	66	65	64	63	62	61	59	59	-15
Offentlig sektor	87	85	83	82	83	80	80	79	77	77	74	-13
Båda sektorerna	77	74	71	70	69	67	67	66	64	63	62	-15
B. TJÄNSTEMÄN												
Industri mm	80	76	75	76	77	78	79	80	79	80	80	0
Handel	62	59	56	58	61	59	60	61	63	64	66	+4
Övrig privat service	66	63	61	63	63	64	65	65	66	66	67	+1
Summa privat service	65	62	60	62	63	63	64	65	65	66	67	+2
Summa privat sektor	69	65	63	65	65	65	67	67	68	68	69	0
Offentlig sektor	89	86	85	85	86	85	84	84	84	83	82	-7
Båda sektorerna	77	73	72	72	73	73	73	73	74	74	74	-3

Källa: Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*

http://portal.research.lu.se/portal/files/21676527/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 3. Facklig organisationsgrad för arbetare i olika branscher

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A. Arbetare											
Industri mm	84	81	81	81	79	78	78	77	76	76	75
Byggverksamhet	81	77	73	73	71	69	69	68	67	65	66
Handel	64	61	57	56	57	56	56	56	53	52	54
Övrig privat service	67	62	58	57	57	55	55	54	54	51	50
därav: - hotel & rest.	52	47	40	36	36	33	32	30	29	28	**28**
- transport	71	67	63	62	63	60	62	63	64	60	60
Summa privat service	66	62	58	56	57	55	55	54	53	51	51
Summa privat sektor	74	70	67	66	65	64	63	62	61	59	59
Offentlig sektor	87	85	83	82	83	80	80	79	77	77	74
Båda sektorerna	77	74	71	70	69	67	67	66	64	63	62
Män	76	72	69	68	67	66	66	64	64	62	62
Kvinnor	79	76	73	72	72	70	69	68	66	64	63

Anm. 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU. Källa: Anders Kjellberg http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 4. Facklig organisationsgrad för tjänstemän i olika branscher

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
B. Tjänstemän											
Industri mm	80	76	75	76	77	78	79	80	79	80	80
Handel	62	59	56	58	61	59	60	61	63	64	66
Övrig privat service	66	63	61	63	63	64	65	65	66	66	67
därav transport	75	71	71	71	71	71	73	75	74	73	73
Summa privat service	65	62	60	62	63	63	64	65	65	66	67
Summa privat sektor	69	65	63	65	65	65	67	67	68	68	69
Offentlig sektor	89	86	85	85	86	85	84	84	84	83	82
Båda sektorerna	77	73	72	72	73	73	73	73	74	74	74
Män	72	69	67	68	69	69	69	70	70	70	70
Kvinnor	80	77	75	76	76	76	76	76	77	77	77

Anm. Byggbranschen och hotell- och restaurangbranschen ej medtagna på grund av få tjänstemän.
16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU.
Källa: Anders Kjellberg

Tabell 5. Facklig organisationsgrad för anställda totalt i olika branscher

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
C. Anställda totalt											
Industri mm	82	79	79	79	78	78	79	78	77	77	77
Byggverksamhet	79	75	71	71	70	68	67	67	67	65	65
Handel	63	60	57	57	58	57	58	59	58	58	60
Övrig privat service	67	63	60	61	61	61	61	61	61	61	61
därav - hotel & rest.	52	49	41	36	38	37	36	35	34	34	**34**
- transport	73	69	66	65	65	63	65	66	67	64	64
Summa privat service	66	62	59	60	60	60	61	61	61	60	61
Summa privat sektor	71	68	65	65	65	65	65	65	64	64	64
Offentlig sektor	88	86	84	84	84	83	83	83	82	81	80
Båda sektorerna	77	73	71	71	71	70	70	70	70	69	69
Män	74	71	68	68	68	67	68	67	67	66	66
Kvinnor	80	76	74	74	75	73	73	73	73	73	72

Anm. 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU.

Källa: Anders Kjellberg

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 6. Facklig organisationsgrad för anställda efter ålder

Ålder	1990	1993	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
16-24	62	69	52	46	40	36	35	34	34	36	36	35	35	**36**
25-29	78	81	74	68	64	61	59	60	58	57	58	58	59	59
16-29 totalt	69	76	64	58	53	49	48	48	47	47	47	47	48	49
30-44	85	86	82	77	74	72	72	73	72	71	71	71	70	70
45-64	88	89	88	85	82	81	80	80	80	80	80	80	79	79
16-64 totalt	81	85	81	77	73	71	71	71	70	70	70	70	69	69
Män	80	82	78	74	71	68	68	68	67	68	67	67	66	66
Kvinnor	83	87	83	80	76	74	74	75	73	73	73	73	73	72

Anm. 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU.

Drygt sju av tio anställda i åldern 16-24 år har idag ett arbetaryrke. Många av dem finns i de privata tjänstenäringarna.

Källa: Anders Kjellberg

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 7. Facklig organisationsgrad för arbetare efter födelseland och sektor

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Privatanställda											
Utlandsfödda	75	69	64	63	62	60	58	56	55	51	51
Födda i Sverige	74	70	68	67	66	65	65	64	63	62	62
Summa	74	70	67	66	65	64	63	62	61	59	59
Offentliganställda											
Utlandsfödda	85	84	80	79	80	77	77	73	72	71	68
Födda i Sverige	87	85	83	83	83	81	81	80	79	78	76
Summa	87	85	83	82	83	80	80	79	77	77	74
Arbetare totalt											
Utlandsfödda	77	73	68	67	66	64	62	60	59	56	55
Födda i Sverige	77	74	71	71	70	68	69	67	66	65	65
Samtliga arbetare	77	74	71	70	69	67	67	66	64	63	62

Anm. 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU.
Källa: Anders Kjellberg
http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 8. Andel utlandsfödda arbetare i olika branscher och sektorer

	2006	2008	2010	2012	2014	2016
A-E Industri mm		17%	16%	17%	19%	18%
F Byggverksamhet		7%	8%	10%	13%	12%
G. Handel		13%	14%	14%	16%	16%
H. Transport		17%	18%	22%	25%	27%
I. Hotell & restaurang		35%	37%	41%	41%	**43%**
L-N Företagstjänster mm		26%	28%	30%	33%	34%
- därav Städ		55%	57%	62%	65%	**66%**
O-U. Övrig privat service		23%	23%	26%	28%	32%
G-U. Privata tjänstenäringar	17%	20%	21%	23%	26%	28%
H-U. Do exkl. handel	17%	24%	25%	28%	30%	33%
A-U. Privat sektor totalt	16%	17%	18%	20%	22%	23%
A-U. Offentlig sektor	16%	18%	19%	19%	23%	26%
Alla arbetare	16%	18%	18%	20%	22%	24%

Anm. Alla tal avser folkbokförda i Sverige. År 2016 var 24 procent av arbetarna och 15 procent av tjänstemännen födda utomlands (exklusive heltidsstuderande som arbetar deltid). Motsvarande andelar inom privat sektor var 23 respektive 14 procent.
16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU.
Källa: Anders Kjellberg

Tabell 9. Facklig organisationsgrad för tjänstemän efter födelseland och sektor

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Privatanställda											
Utlandsfödda	65	63	59	60	64	65	64	62	61	62	62
Födda i Sverige	69	66	64	65	65	66	67	68	69	69	70
Privatanställda totalt	69	65	63	65	65	65	67	67	68	68	69
Offentliganställda											
Utlandsfödda	79	76	75	78	78	73	74	76	74	73	71
Födda i Sverige	90	88	87	86	87	87	85	86	86	85	84
Offentliganställda totalt	89	86	85	85	86	85	84	84	84	83	82
Tjänstemän totalt											
Utlandsfödda	70	68	65	66	69	68	67	67	66	66	65
Födda i Sverige	77	74	72	73	73	73	74	74	75	75	75
Alla tjänstemän	77	73	72	72	73	73	73	73	74	74	74

Anm. 16-64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. Specialkörningar AKU.

Källa: Anders Kjellberg

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 10. Andel löntagare (%) som täcks av arbetsgivarorganisationer respektive fackföreningar

	Arbetsgivarnas organisationsgrad : andel löntagare i företag mm som är anslutna till en arbetsgivarorganisation.								
Sektor	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2010	2014	2015
Privat	**77**	**75**	**78**	**77**	**77**	**/ 80**	**80**	**82**	**82**
- enbart SAF/SN	65	62	64	64	64	67	67	69	70
Offentlig	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Alla	86	83	86	85	84	/ 87	87	88	88
	Facklig organisationsgrad								
Sektor	1993	2000	2005	2006	2007	2008	2010	2014	2015
Privat	**78**	**74**	**72**	**71**	**68**	**65**	**65**	**64**	**64**
Offentlig	94	92	89	88	86	84	85	82	81
Alla	85	81	78	77	73	71	71	70	69

Källa: Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 11. Andel löntagare (%) i Sverige som täcks av kollektivavtal

A.	Kollektivavtalens täckningsgrad 16-64 år										
Sektor	1995	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Privat	90	89	86	/ 84	85	84	84	85	84	85	85
Offentlig	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Alla	94	93	91	/ 90	90	89	89	90	89	90	90
B.	Kollektivavtalens täckningsgrad 15-74 år										
Sektor	1995	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Privat				/ 84	85	83	83	84	83	83	83
Offentlig				100	100	100	100	100	100	100	100
Alla				/ 89	90	89	88	89	88	89	89

Källa: Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 12. Antal privatägda företag i olika storleksklasser november 2016, varav anslutna till Svenskt Näringsliv (avrundade tal)

	Antal företag hösten 2016			Antal årsanställda hösten 2015***
Antal anställda	Alla	Svenskt Näringsliv	SN:s andel	Svenskt Näringsliv
1-9	269.900* (86%)	29.400 (58%)	11%	119.300 (7%)
10-49	36.500 (12%)	16.300 (32%)	45%	342.600 (19%)
Summa 1-49	306.500 (98%)	45.600 (90%)	15%	461.900 (26%)
50-249		4.200 (8%)		418.000 (24%)
250-499		500 (1%)		171.300 (10%)
Summa 50-499	6.600 (2%)	4.700 (9%)	71%	589.300 (33%)
500-	519 (0%)	458 (1%)	88%	717.600 (41%)
Summa	313.600 (100%)	50.795** (100%)	16%	1.768.800 (100%)

* Varav 226.700 med 1-4 anställda, vilket utgör 72 procent av alla privatägda företag med anställda.
** Exklusive företag med 0 anställda men inklusive företag anslutna till branschföreningar.
*** Årsanställda (heltidsekvivalenter) 2015, vilket motsvarar ca 1.943.900 individer.

Anm. 1. Antal företag enligt företagsregistret avser privatägda företag november 2016. Antal företag i Svenskt Näringsliv per 2016-10-31.

Anm. 2. Företag med 1-9 anställda brukar betecknas som mikroföretag, de med 10-49 anställda som små företag, de med 50-249 anställda som medelstora företag samt de med minst 250 anställda som stora företag.

Källor: SCB Företagsregistret och Svenskt Näringsliv. Se Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*
http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 13. Andel småföretag (1-49 anställda) med kollektivavtal i olika storleksklasser 2010

Antal Anställda	Kollektiv-avtal	Häng-Avtal	Både och*	Summa med avtal	Andel utan avtal	Antal med avtal	Antal utan avtal
1-4	22%	9%	2%	33%	67%	ca 50.000	ca 100.000
5-19	50%	15%	3%	68%	32%	ca 32.000	ca 15.000
20-49	68%	13%	6%	87%	13%	ca 3.000	ca 500
Summa 1-49	30%	11%	2%	**42%**	**58%**	ca 83.000	ca 115.000

Källa: Företagarna och Sifo. Se Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 14. Andelen småföretag med respektive utan kollektivavtal 2005-2010

Företag med 1-49 anställda	2005	2007	2010	Förändring 2005-2010
Kollektivavtal (inklusive hängavtal)	44%	41%	**42%**	- 2 procentenheter
Inget kollektivavtal	51%	57%	58%	+ 7 procentenheter
”Vet ej”-svar	5%	2%	0%	- 5 procentenheter

Källa: Företagarna och Sifo. Se Källa: Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*
http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 15. Andel småföretag (1-49 anställda) med respektive utan kollektivavtal i olika branscher 2010

	Reguljärt kollektivavtal	Häng-avtal	Både och	Summa med kollektivavtal	Kollektivavtal saknas
Industri mm	46%	17%	4%	67%	33%
Byggbranschen	36%	18%	4%	58%	42%
Handel	39%	8%	1%	48%	52%
Transport	44,5%	16,5%	2,5%	63,5%	36,5%
Hotell & restaurang	41%	19%	1%	61%	39%
Utbildning & vård	34%	6%	1%	40,5%	59,5%
Övriga tjänster	14%	6%	2%	22%	78%
Tjänster totalt**	28%	8%	2%	38%	62%
Totalt	30%	11%	2%	**42%**	58%
Antal företag i undersökningen	1.331	467	91	1.889	2.389

Källa: Företagarna och Sifo. Se Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Tabell 16. Andelen småföretag (1-49 anställda) i olika branscher anslutna till en arbetsgivarorganisation 2010

	Riket	Stockholms län
Industri mm	50%	36%
Byggbranschen	40%	23%
Handel	40%	Handel, transport, hotell & Restaurang 32%
Transport	47%	Se ovan
Hotell & restaurang	42%	Se ovan
Utbildning & vård	35%	Se nedan
Övriga tjänster*	16%	Övriga tjänster inkl. vård och utbildning 12%
Tjänster totalt**	29%	19%
Totalt	**32%**	**21%**

Källa: Företagarna och Sifo. Se Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*

http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

Några anteckningar om var det är vanligast att arbetsgivaren inte har kollektivavtal (1)

Privat sektor: privata tjänstenäringar och små företag

Tjänstemannayrken:

- Medie- och IT-företag: ca 800 företag i medie- och IT-branschen där Unionen har minst fem medlemmar saknar kollektivavtal; dyra pensionslösningar (Arbetet 21/10 2016). Nästan inga av de högst rankade tillväxtbolagen i IT-branschen har kollektivavtal (avser 2014; Arbetet 27/1 2015). Av de 50 största produktionsbolagen och contentbyråerna inom TV har endast 14 kollektivavtal med Journalistförbundet (Journalisten 26/5 – 15/6 2016). Facebook saknar kollektivavtal (Arbetsvärlden 14/10 2016)

- Egenanställningsföretag inom bl a media-, IT- och konsultbranscherna (t ex Frilans finans, Firmify): saknar kollektivavtal (ETC 28/1 2017)

- Reklam- och PR-företag: Bl a Lowe Brindfors och Westander Publicitet har inte kollektivavtal eftersom tjänstepensionen ITP anses för dyr; de flesta byråerna har inga pensionsavtal alls (Kollega nr 1 2008).

- Advokatbyråer och revisionsfirmor (Gunnar Wetterberg i Karriär nr 4 2016)

- Konsultföretag (DN 17/3 2014)

- Halvstatliga Visit Sweden utan kollektivavtal (Lag & Avtal 19/8 2016)

Några anteckningar om var det är vanligast att arbetsgivaren inte har kollektivavtal (2)

Regionala skillnader:

- Vanligare med kollektivavtal utanför storstadsområdena än i speciellt Stockholm.

Andra grupper att beakta

- Så kallade falska egenföretagare (arbetar under anställningsliknande förhållanden men utan kollektivavtal)
- Till Sverige utstationerade arbetstagare (Laval-lagen)

Tabell 17. Partsreglering kontra lagstiftning: svenska modellen eller allmängiltigförklaring av kollektivavtal och statligt reglerade minimilöner

Lagstiftning om:	Sverige	Danmark	Finland	Norge
Allmängiltigförklaring av kollektivavtal	Nej	Nej	Ja*	Ja**
Minimilöner	Nej	Nej	Ja	Nej

* De flesta kollektivavtalen allmängiltigförklaras för alla i branschen.

** Tillämpas i vissa branscher (bl. a. byggbranschen) och beslutas av en särskild nämnd efter framställan från fackförbund eller arbetsgivarorganisation. Därmed utsträcks också kollektivavtalets minimilön till hela branschen ifråga.

Källa: Anders Kjellberg ”Fack, arbetsgivare och *industrial relations*”, i Mattias Bengtsson & Tomas Berglund (2017) *Arbetslivet*. Lund. Studentlitteratur.
Line Eldring & Kristin Alsos (2014) *Lovfestet minstelønn: Norden og Europa – en oppdatering*. Oslo: Fafo 2014:20.

Allmängiltigförklaring och minimilöner: ett internationellt perspektiv

Flera europeiska länder har lagfäst allmängiltigförklaring av kollektivavtal (bl a Frankrike) och statligt reglerade minimilöner (Tyskland, Frankrike och Storbritannien). I Frankrike spelar det statligt fastställda minimilönen stor roll för lönesättningen.

Sedan branschavtalen i stort sett avvecklats i Storbritannien i privat sektor har löneskillnaderna ökat. För att dämpa de sociala spänningarna har den brittiska minimilönelagen fått ökad betydelse

Om den stora majoriteten av löntagarna i ett land omfattas av kollektivavtal är det en väldig skillnad på om det åstadkommits förhandlingsvägen som i Sverige eller om de flesta, som i Frankrike, kan ta del av kollektivavtalen genom allmängiltigförklaring. Så mycket som 96% av de franska löntagarna arbetade 2007 under kollektivavtal men endast 8% var med i facket. Även i Spanien är diskrepansen mellan kollektivavtalens täckningsgrad (80%) och den fackliga organisationsgraden (15%) betydande.

Anders Kjellberg skrifter (i urval)

- ”Self-regulation versus State Regulation in Swedish Industrial Relations” i Mia Rönnmar och Jenny Julén Votinius (red.) *Festskrift till Ann Numhauser-Henning*. Lund: Juristförlaget i Lund 2017, sid. 357-383. http://portal.research.lu.se/portal/files/23904978/Kjellberg_FSNumhauserHenning_Self_Regulation_State_Regulation.pdf

- *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* . Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2017:1, Department of Sociology, Lund University. http://portal.research.lu.se/portal/files/31404566/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2017_LUP.pdf

- "The Decline in Swedish Union Density since 2007" *Nordic Journal of Working Life Studies* Vol. 1. Nr 1 (August 2011), sid. 67-93: http://lup.lub.lu.se/record/1964092/file/2064087.pdf

- "A New World of Work Challenging Swedish Unions" (tillsammans med Anders Bruhn och Åke Sandberg) i Åke Sandberg (ed.) (2013) *Nordic Lights. Work, Management and Welfare in Scandinavia*, Stockholm: SNS (sid. 126-186). http://portal.research.lu.se/portal/files/19441202/Nordic_lights_kapitel_4_Bruhn_Kjellberg_Sandberg_Correct.pdf

- "Ett nytt fackligt landskap bland tjänstemännen: Unionen och Sveriges Ingenjörer", *TAM-Revy* nr 1 2008, sid 4-21. http://portal.research.lu.se/portal/files/2663849/1144984.pdf

/Forts./

Forts. skrifter

- Olle Frödin & Anders Kjellberg ”Arbetskraftsmigration från tredje land i låglöneyrken” *Arbetsmarknad & Arbetsliv* nr 1 2017 (sid. 84-102): http://portal.research.lu.se/portal/files/22883855/Fr_din_Kjellberg_Arbetskraftsmigration_i_l_gl_neyrken.pdf

- Om facklig medlemsutveckling och a-kassornas organisationsgrad se Anders Kjellberg & Christian Lyhne Ibsen (2016) "Attacks on union organizing: Reversible and irreversible changes to the Ghent-systems in Sweden and Denmark" i Trine Pernille Larsen & Anna Ilsøe (red.) *Den danske model set udefra - komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag. http://portal.research.lu.se/portal/files/21682547/Kjellberg_og_Ibsen_2016_ur_Due_og_Madsen.pdf

- Anders Kjellberg skriftförteckning: https://lup.lub.lu.se/search/publication/4390542

Kontaktinformation

Anders Kjellberg, professor
Sociologiska institutionen
Box 114
221 00 Lund

Tel: 046-222 88 47
E-post: anders.kjellberg@soc.lu.se
Hemsida: http://www.soc.lu.se/anders-kjellberg

LUND UNIVERSITY
Faculty of Social Sciences